

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe jum. an . . . 12 «
Pe o lună . . . 3 «

Nr. de Duminică
Pe un an . . . 4 Cor.
: Pentru România și :
America . . . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA :
Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se lu-
poiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

In chestia școalelor.

Să închidem sau să susținem școalele noastre? Întrebarea asta pusă în trecut de noi, a făcut pe confrății dela »Telegraful Român« să discute într'un număr din săptămâna trecută pe larg chestiunea aceasta. Confrății dela acel ziar polemizează în ton obiectiv și cuviincios cu noi, pledând pentru susținerea școalelor și mirându-se cum tocmai noi cari am mers în fruntea luptei pentru susținerea școlii am putut să propunem închiderea lor.

Pentru acei ce vor să înțeleagă, vom preciza încă odată ceea ce credem noi în această chestiune. Spre a o limpezi vom rezuma articolul nostru »Invățătorii« de-acuma o lună.

Plecăm dintr'un fapt pozitiv: o comună cunoscută ca fiind foarte săracă hotărîse și ea să mântuiască prin sarcini noua școală. Și, ne întrebăm, în fața acestei abnegații, oare fi-va răsplătită atîta dragoste pentru școala noastră? În multe locuri învățătorii încep a dovedi o atîtudine tot mai șovăitoare, tot mai puțin națională. Școala noastră nici până acuma nu a dat rezultate satisfăcătoare, dovadă marele număr de analabeți.

Dar, dacă activitatea învățătorilor a dat și până acuma rezultate nemulțămitoare, oare merită ei jertfele *indoit*, dacă de acum ei promet pe viitor și mai puțin în privința națională? În condițiile astea ca ispita te ademenește întrebarea: oare nu ar

fi mai bine ca închizând școalele, prea puțin productive să căutăm alte mijloace mai productive de educație și propagandă națională? Dar, respingînd ispita asta, ca pe un ultim refugiu, noi singuri ceream un control mai sever al școalelor și învățătorilor noștri.

Acesta a fost pe scurt înțelesul articolului nostru. Confrății dela »Telegraful« vor înțelege că nu am p'edat pentru închiderea școalelor. Mai mult chiar, am socoti că închiderea școalelor *acuma* ar fi încă o greșală.

În fața noii legi școlare însă un lucru e cert: cu vechea ei organizare, școala noastră nu mai poate sluji interesele noastre și deci nu mai merită să fie susținută.

Legea lui Apponyi e redactată cu atîta șiretenie și cu atîtea intenții perverse, încît în actuala ei organizație șubredă și defectoasă, școala noastră sau va cădea pradă direct statului, sau va fi un instrument docil în mîna lui și noi nu vom avea nici un drept afară de-a duce sarcinile materiale. Încetul cu încetul ea va luneca în mîna statului.

Tot mai multe școale se vor prinde, slabe și desorientate în sistemul complicat și ingenios de lațuri și de curse fără număr cari formează legea lui Apponyi, iar celelalte se vor sbate în agonie, strânse în mrejele tot mai dese ale legii.

Învățătorii lăsați în voia sortii, amenințați mereu de spectrul suspendării și destituirii, vor cedă în chip firesc tot mai mult

pretențiilor mai temerare și mai agresive ale organelor de stat.

Dacă ar fi ca să privim nepăsători acest proces lăsînd școalele noastre organizația lor de azi, atunci nu pregetăm să spunem: este mai bine să închidem școalele. Prin închiderea lor individuală și succesivă, cum ar rezulta din actuala stare, am face guvernului un serviciu neprețuit înlezîndu-i calea statificării treptate și fără șguduirii a tuturor școalelor de azi. Deci, repetăm, decât închiderea individuală și succesivă în timp de 5—10 ani mai bine închiderea năprasnică și colectivă care ar pune statul în cele mai grele încurcături nu bănești numai și iar provocă o criză și poate la urmă un reviriment favorabil nouă.

Suntem deci puși în fața alternativei de-a închide școalele fie succesiv, fie subit, ori de a luă măsuri pentru paralizarea efectelor rele ale legii, dacă vrem să le susținem și de aici înainte.

La începutul luptei s'a crezut că va ajunge să urcăm lefurile învățătorilor pentru mîntuirea școalelor noastre. Nu va ajunge însă atîta. Acesta va fi abia pasul cel dintîiu. Pentru a o mîntui definitiv să vor cere două mijloace nouă: reorganizarea educației învățătorilor noștri și al controlului școlii noastre primare.

La punctul dintîiu nu cerem atît schimbarea *formelor* școalelor normale, cât al *spiritului* lor. Cea-ce am cerut la liceele noastre, naționalizarea culturii profesorilor, să cere într'o măsură și mai mare la școalele noastre normale.

FOIȚA TRIBUNEI.

Invingătorul lui Napoleon.

De D. D. Pătrășcanu.

În vara aceea profesorul Caranfil se duse să și petreacă vacanția în mănăstirea Neamțului și în ziua când i s'a întîmplat cele ce mi a povestit, făcuse o excursie cu mai mulți prieteni și cunoscuți prin împrejurimile mănăstirii, până dincolo de schitul Procovului. Când a ajuns acasă la părintele Chiprian, unde și avea locuința, înnoptase de albineale și Caranfil se gândi cu plăcere la așternutul lui mare, unde avea să se odihnească de oboselile zilei. Intrînd înăuntru, el își aruncă ca de obicei privirile la gravurile vechi, cari împodobeau pereții camerei sale. Pe un perete, p' tretele lui Alexandru II și al împărătesei Maria Feodorovna, pe care vremea lăsase feledefel de urme, stăteau alătura de îmbrucarea lui Maximilian, iar pe țările din față era Sîta Agură și mai încolo chipul lui Napoleon, făcut după o ilustrație a timpului.

Caranfil se pregăti ca să se culce, gîndindu se la tot felul de lucruri. Petreci se bine în ziua aceea, într'o companie veselă și plăcută... Aici Caranfil surise. Peste câteva zile vor face o nouă excursie, la cetatea Neamțului, unde nu mai fusese nic odată. »Săracu! Ștefan cel Mare, se gîndi el, mare om!« Și Caranfil într'un acces de patimă își scoase surtuluc, făcînd doi pași prin odaie, opîindu-se în fața lui Napoleon.

»Terbilă figură« continuă profesorul, fixînd

chipul lui Napoleon. »Dar a dat și el de dracul la Waterloo, gîndi Caranfil, și ducele de...«

Aici Caranfil se oprî, căci nu i veni repede în minte numele eroului dela Waterloo.

»Să mă culc, se gîndi el, căci trebuie să mă scol de dimineață... Măne stau acasă... termin pe Tolstoi... și-apoi poimîne... Cum îi zice?... ducele de... de...« urmă ei mai departe cugetarea de mai adineoarea... »E dă-l dracului închee el, și se vîrî în așteptut.

Caranfil își puse mîna sub cap și închise ochii, hotărît să doarmă, dar ceva îl împiedeca. »Stai frate, cum îi zice?... Și el își fixă toată atenția, pentru a scoate din mult mea cunoștințelor și a numelor proprii înmagazinarea în capul său, numele eroului englez.

»Cemi pasă la urma u mi«... se gîndi Caranfil, vîzînd că acesta refuză să iasă la lumină... »Ia să dorm mal bine... Și făcu o mișcare foarte hotărîtă, care nu mai admite nici o replică.

»Cu toate acestea, trebuie să mi aduc aminte... zise peste puțin Caranfil... ducele de... de...« Și ducele refuză cu îndărătnicie să se arate...

»Ei de-acu, destul!«... își zise iar profesorul, întorcîndu-se cu fața la perete. El stătî așa cîtva timp, dar apoi deschizînd ochii se gîndi... »tot e de vreme. Ducele de... Bal... nu... ducele de... Cal... nu... ducele de Ac... parcă nu începe cu A... ducele de... Ram...« Dar cu tot procedul acesta mnemotehic numele generalului rămase ascuns în niște adâncimi insondabile, ceea ce făcu pe Caranfil să esclame tare:

»Sunt un prost și un dobitoc, treaba asta am eu acu?« Și ca să deie o desmințire categorică

acestei păreri defavorabile despre dînsul, el închise din nou ochii și se întoarse cu spatele la Napoleon, manifestînd care arată lămurit intenția lui hotărîtă de a rupe orice comunicație intelectuală cu dînsul. Dar imediat el se sculă pe jumătate și fixă un punct în spațiu, cu o vădită încordare... Eroul englez rămase tot anonim!

Caranfil se trînti în pat, apoi deodată svîrlî oghialul de pe el, se dădu jos și începî să se plimbe dela un capăt la celălalt al odăii.

»Ia să vedem, zise el tare... S'o luăm încet-șor... Așa... Și începî ca la școală punîndu și întrebări și dînd tot ei răspunsurile:

— Unde a fost învins mă rog Napoleon? — La Waterloo. — Foarte bine. — Cine l-a învins? — Ducele de...«

Caranfil se oprî la figura lui Napoleon, pe care o fixă cu tenacitate, voind par' a să cetească în trăsăturile eroului francez, numele dușmanului său. Dar împăraul stătea mîndru și nu voi să se preteze de loc ea astfel pe manoperă a profesorului. De aceea el începî iarăși cu întrebările plimbîndu-se prin odaie agitat: »Cine a fost învingătorul lui Napoleon? — Ducele de...«

Întrebarea aceasta a fost pusă cu toată vehemența trebuincioasă împrejurării, iar răspunsul fu dat așa, ca și când profesorul ar fi voit să surprindă pe vr'un dușman nepregătit. Zădarnic însă și acest artificiu!

Se vede deci bine că ducele era hotărît, cu tot dinadnsul, ca în noaptea aceasta să petreacă în locuința lui aeriană, pe sama amicului nostru.

Caranfil se oprî în mijlocul odăii și-și zise cu tonul cel mai convingător: »Să fiu rațional... să

Cât de des nu se aude cuvântul că învățătorul trebuie să fie un apostol și cât de puțin se face pentru a-l crește astfel! Hotărît, învățătorii noștri vor trebui să primească în privința morală cât și intelectuală altă cultură.

Astăzi însă când avem școli normale în cari, după spusa unui comisar guvernamental se face mai multă carte ungurească decât românească asta e cu neputință.

Al doilea mijloc de salvare ar fi controlul mai sever al școlii noastre primare. Azi cele mai multe școli primare ale noastre sunt cu mult mai des și mai amănunțit controlate de către revizorul școlar de stat decât de organele bisericii noastre. De-aici situația de azi în care învățătorul pune mai multă grijă pentru a satisface pe revizor decât biserica.

Nu putem să facem aici propuneri hotărîte și pozitive în privința asta.

Consistoarele sunt chemate de-a studia afacerea și congresul național bisericesc va fi competent de-a aduce hotărârile necesare.

Am semnalat în liniamente generale vederile noastre asupra acestei chestiuni, fără a pretinde să dăm soluții definitive. Pentru cei de bună credință și cu dragoste pentru adevăr și lumină discuțiunea nu-i închisă.

Steagul ungar în Croația. Banul Rauch ține cu tot prețul să se compromită consecvent. Politician incurcă lume cum e, nu întrelasă nici un prilej ca prin ordinațiuni echivoce să mărească ura împotriva sa. Acum, după cum anunță *Pocret*, ziar croat coaliționist, în preajma zilei natale a Măiestății sale și în preajma sărbătorii Sfântul Ștefan, a lansat ordinațiunea ca în aceste zile să se arboreze steagul ungar pe toate edificiile oficiilor comune. Ordinațiunea observă pentru cazul dacă s'ar improviza demonstrații împotriva steagului ungar, că autoritățile politice sunt datoare să intervină cu cea mai mare stricteță întru apărarea steagului. Ordinațiunea a provocat mult resens. Ziarele coaliționiste o atacă unisono și-i dificul-

tează tendința de volnicie, căci în ordinațiune se spune, că arborarea steagului e prevăzută în lege. Numai un om politic atât de neîndemânat ca banul a putut să scormonească chestiunea asta sensibilă, care era până acum controversată și rezolvirea căreia era de competența comisiilor regnicolare.

Prefectul comitatului Varasdin, *Jellasics*, cinstind aureola numelui ce poartă, a ordonat, împotriva ordinațiunii banului, ca în zilele din chestiune să nu se arboreze pe edificiile comune nici steagul ungar și nici cel croat, pentru a preveni demonstrațiile în perspectivă. Demonstrațiile cu acest prilej erau cu atât mai justificate cu cât dreptul public al Ungariei prevede arborarea steagului Croației până și pe palatul parlamentului din Budapesta pentru durata ședințelor camerei iar pentru Croația nu cuprinde decât dispoziții nelămurite. Exponentul guvernului ungar a trebuit să se dumirească de pilda pălăriei lui Gessler, nu mai puțin și capetele seci din Budapesta. Nici în Croația și nici la noi nu va spori dragostea pentru însemnele a căror cinstire se poruncește, ci va spori dimpotrivă ura și scârba de tot ce amintește scâlvia noastră politică și morală.

Propaganda pansârbească. Procesul pornit în contra celor implicați în propaganda pansârbească n'a înregistrat nici o senzație pentru ziua de azi. În Croația se crede că Nastic, autorul broșurei pe baza căreia s'au pornit prigoanile, e plătit de curtea din Mantenegro și de cabinetul de externe austro-ungar, cu scopul ca să stârpească în germene ori ce acțiune pansârbească semnalată de atâtea svonuri în anii din urmă. Nastic a fost ascultat ieri. Fasiunea s'a susține acuzele cuprinse în broșură. Între altele a zis că e gata să întărească cu jurământ tot ce-a afirmat despre complicitatea cortii din Serbia. Cabinetul de externe al Sârbiei a lansat ieri o desmințire prin ziare, care confirmă eschivările regelui Petru. Unul dintre frații Pribicevici, cari sunt arestați preventiv, a încercat să se sinucidă. Se atribuie neurasteniei sale aceasta încercare. Sârbii independenți așteaptă liniștii desfășurarea procesului, al cărui rezultat speră a îndepărta de pe numele lor politic ori ce umbră de bănuială.

ăștept până mâne... nu-i cine știe cât... Și voiui afia de sigur... Și profesorul ca încheiere la această judecată iarăși fixă un punct în spațiu. Și apoi serios... ce-mi pasă la urma urzii cine l-a învins?!... Dracul să-i iee pe amândoi!... Haide Caranfile... fii om cuminte... La culcare!...

Intr'adevăr, în urma acestei admonestări aș de raționale, el se culcă iarăși închise ochii și își puse și o pernă peste cap. Dar nu trecură nici cinci minute și Caranfil scoase capul și zise încetșor: »Kutusoff, Plücher, Schwarzenberg...« Dar nici în tovarășia soților lui de arme, generalul englez nu voi să iasă la iveală, ceace făcându pe Caranfil să-și vâre capul adânc în perne și să bată din picioare ca un desperat, trimițând la toții dracii pe Napoleon, împreună cu ț și dușmanii lui.

El se sculă, udă un prosop cu apă rece, se legă cu el la cap, apoi încep să se plimbe prin casă furios, repetând ca un școlar bucher: »Napoleon a fost învins la Waterloo de... stăi... stăi... stăi! — Cine a învins pe Napoleon la Waterloo? — Ducele de...«

Cum se plimbă astfel prin casă, deodată o licărire fericită îi lumină fața și Caranfil se opri pe loc și zise tare, cu cea mai desăvârșită convingere, uitându-se fix în podele: »Toți oamenii

sunt muritori... ducele de... e om... deci ducele de... e muritor...«

Să nu creadă cumva cetitorul, că sub influența acestei idei fixe, mintea amicului nostru Caranfil, o luase pe câmpii mănăstirii. Nu, de loc! — Ce eră? El își adusesse aminte că odată, mai de mult, învățase la Universitate, într'un manual de logică al unui englez, acest exemplu de silogism, în care ducele învingător eră subiectul din propoziția minoră; și dacă istoria îl trădase în noaptea aceasta, el sperase un moment, că cel puțin filozofia îi va veni în ajutor.

De prisos însă! Noaptea aceasta îi va fi cu neputință ca să doarmă. O durere mare de cap îl cuprinse, o durere nervoasă... insuportabilă. Caranfil deschise fereastra și o răcoare plăcută veni în odaie, răcorindu-i capul inferbântat. De pe dealul din față, dinspre Ciungi, se auzea sfârșitul brazilor. Luna lumină întinderile, și la lumina ei, chipul lui Napoleon se deslușcă lămurit pe pârtelele opus. Caranfil îl fixă încă odată cu aceeași intenție de mai adineoarea, dar împăratul, cu capul întors în profil, cu mâna dreaptă în deschizătura jilecii și cu cea stângă la spate, îl înfruntă vădit cu aierul lui rece și desprețuitor.

Această chestiune încep să iee pentru Caranfil proporțiile unei adevărate nenorociri. Unde

Rane dureroase.

De Dr. Gh. Ciuhandu.

IV.

(Articol final).

Data fiind importanța rolului fiitoarelor femei în societatea noastră și în locul prim în sinul familiilor, cari vor fi chemate în mod firesc să formeze piatra de temelie și motivul îndrumător al vieții noastre românești de obște, este nu numai o trebuință ci chiar datorința să desvălim și mai deaproape, scăderile ce le întâmpinăm în creșterea, îndeosebi a fetițelor române din acest colț al românismului atât de expus și de o soarte atât de decizatoare și pentru celelalte teritorii românești mai apropiate.

Pentru înțelegerea mai bună a lucrului, trebuie să arătăm, că părinții, cari trec cu ușurință pentru întrebarea *calității și direcției* creșterii fetițelor lor, sunt în partea covârșitoare preoții și învățătorii noștri, pe ici-colo și economii noștri mai de stare, precum și câte un negustor, — cari toți ar trebui să înțeleagă greșala pașului de a-și crește fetițele în școli străine, prin urmare și — mult puțin — într'un duh străin. Gravitatea acestui păcat se marchează și mai mult atunci, când — trebuie s'o mărturisim cu multă durere de suflet — cercetarea școlilor de caracter și limbă străină se face cu scopul, ca atari eleve să învețe »limbi străine«. Ce trebuință au însă, fetițele noastre de însușirea limbilor străine, mai ales maghiară, înainte de a-și fi însușit perfect limba românească? De nu cumva aceea, ca să-și inficizeze mentalitatea și pornirile sufletești neprihănite încă și ca să știe ciripi, în termeni aleși, într'o limbă străină, molipsitoare pentru cultura și societatea noastră românească, iar încolo să vorbească o limbă stâlcită românească.

Așa ne întrebăm noi, și cu noi tot românul de bine, și trebuie să ne întrebăm, când aceasta alergare la școli străine se face în paguba intereselor noastre superioare de

să afle?... Ce să facă?... Cu neputință să doarmă!... Și se plimbă prin casă, cu pași mari, vorbind singur și gesticulând...

„A fost în Portugalia... Cine a fost în Portugalia?... Ducele de Brag... nu... Toți oamenii sunt muritori... Cum de l-am uitat?... Ducele de Rag... lua-l-ar dracu...“

Imposibil!

Un moment el se gândi la popa Chiprian... dar nu... aceasta eră o prostie... o vâzu singur Caranfil... căci de unde putea să știe călugărul numele generalului englez.

Unde să se ducă?... Cum să afle? Da! se va duce la amicul său Vasiliu... el singur îl va putea liniși. Până dimineață eră prea mult. Caranfil să îmbracă, se încălță și ieși din casă. Vasiliu stătea tocmai în Vovidenie... dar n'are a face. Caranfil porni într'acolo.

Când să iasă, vâzu lumină la Chiprian, care ședeă alături într'oocioabă veche și Caranfil ezită un moment. »Nu, desigur, e o prostie... de unde are să știe el?«

Dar împins de-o trebuință nehotărâtă, el se trezi în lăuntru.

Călugărul, un bătrân ca de vre-a 80 de ani, se închina, cetind dintr'o carte. Văzându-l, el întrebă pe chiriașul său:

Col dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás és T-sa măstru de monumente și pietre de simțir.

Fabricație proprie din marmură, granit, soyal, labrador etc., din pietre de marmură magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25. Căminul și magazinul central: **Kolozsvár, Dózsa-u. nr. 21, Telefon 662.** Filiale: Nagyvárad, Nagykeben, Déva și Bánputak.

existență cași cultură și neam, — când aceasta uitare de datorințele naționale contribuie la întărirea institutelor străine, mai mult stricătioase decât folositoare nouă, și la slăbirea succesivă a institutelor noastre cu asemenea menire.

Un alt »motiv« ai cercetării de școli străine, cum am aflat, este apropierea fetițelor de părinți. Ce valorează însă acest motiv, atunci când avem înlesnirile moderne ale comunicației, se învederează din faptul, de asemenea experiat de scrietorul acestor rânduri, că: în vreme ce unele fetițe sunt duse, pentru un scop străin de sentimentele și viața noastră românească, la școli străine până prin mari depărtări, d. e. la Budapesta, Fiume, Sibiu, Oradea-mare etc., — tot atunci o altă samă de părinți din părțile bănățene năpădesc școlile străine din Timișoara, Perjámos, Hód-Mező-Vásárhely, etc., iar alții din părțile Aradului își duc fetițele la școlile străine de prin Lipova și Arad, în locul din urmă pe sub păreții școlii diecezană de fete din loc.

Avem, prin urmare, a face cu ceva mai mult decât o condamnabilă neglijență, când, în deosebi trebuie să faci act de conștiință din dureroasa mărturisire, că școala diecezană de fete din loc nu a fost cercetată în anul școlar trecut de *nici o singură* fetiță română din orașul Arad. S'ar părea a fi de necrezut, dar totuși e adevărat.

Nu se poate pierde din vedere încă un »motiv«, ce l-am eruat, al părinților cu fetițe pe la școlile străine, că întreținerea la școală îi costă mai puțin în chipul acesta. Poate fi socotită de serioasă o atare »motivare« a dragostei de școală străină? De sigur, nu; pentru că esența datorinței părintești de a-și crește familia, nu culminează în creșterea ieftină, ci în *bunătatea ei*, — socotind aceasta bunătate nu după vederile, de o foarte problematică limpezime, ale cutăruia ori cutăruia, ci în consonanță cu trebuințele vieții noastre obștești.

Dar să nu sporim vorba pe tema motivelor aduse în sprijinul unui vădit păcat

contra neamului și culturii noastre românești, — ci s'o spunem, că culegerea datelor ce le-am inițiat, ne-a dus și la cazuri de acelea, că cutare părinte nici măcar nu a voit să spună cauzele, și nedumeririle pentru cari își dă odraslele la creștere străină, sau că ce scăderi au unele ori altele institute de ale noastre — spre a putea astfel contribui la delăturarea pedecilor cari înstrăinează elevele noastre de către institutele românești. Din contră, în loc de-a căstăinui scăderile avem cunoștință pozitivă despre atari părinți și încă intelectuali români (*i-am putea spune chiar cu numele la caz de trebuință*), cari în orbirea sufletească ori din slăbiciunea pentru străinism, calumniază institutele românești și cearcă a capacita și pe alții, în favorul școlilor străine. Oare mai merită aceia *pânea și cinstea* românească? Intrebăm astfel, pentru că avem a face cu unele persoane puse în pită și cinste românească!

Situația desvâlțată în cele premerse denotă multă slăbiciune sufletească, chiar și răutate în unele cazuri, demnă de cea mai aspră certare.

Aici nu mai poate ajuta numai cuvântul blând, neoferind el destulă garanță pentru îndreptarea situației care e o trebuință urgentă.

În asemenea situație, zădarnică ar fi — ne temem — numai apelarea la sentimentele cuiva din cei cu scăderile arătate; zădarnică ar rămânea, poate, și provocarea la trista experiență a strămoșilor romani că subminarea și distrugerea puterii lor, întinse peste toată lumea cunoscută vremilor de atunci, a urmat tocmai prin însușirea unei culturi străine, profesată de sclavi, și care își făcuse pat așa de cald în societatea romană, încât începând dela afacerile de stat și până la ciripiturile de dragoste, graiul romanului, pretins cult în înțelesul decadent, era graiul grecesc.

Că din punctul de vedere al graiului — grație atât de mult cercetărilor școli străine — suntem, prin urmare, și unii din noi cei din

părțile acestea într'un stadiu de decadentă, așa credem, se va recunoaște. Ori de nu, trebuie să se recunoască cel puțin bolnavul simptom, de a jertfi, și încă din bună voie, sulettele mlădioase ale tinerimei noastre, bozilor unei culturi străine, — și că răul acesta trebuie să apese conștiința orișicărui părinte român, care se știe ridică la înțelegerea că e un membru cu bine definite datorințe către neamul din care face parte.

Celorce și-au uitat în trecut de aceste datorințe, ar trebui să le facă ziaristica noastră o socoteală aspră, în fața opiniei publice, și până atunci însă, din parte-ne, le punem în vedere un prilej, ușor și bun pentru a-și repara acum greșelile întrelăsării din neinteresare ori ale pornirilor conștiente rele. Școala diecezană civilă de fete din loc — grăim în primul loc pentru împrejuri-mile, cari ne-au servit impulsul acestor rânduri — e gata a îmbrățișa mai multe eleve decât contingentul oferit în timpul din urmă de româniea din aceste părți.

De altfel în chestiunea acestei școli — atinsă aci în treacăt, numai ca o ilustrare marcantă a ranelor despre cari vorbim sub titlul de mai sus — s'a mai scris, de curând în acest organ. Iar pentru acum ar rămânea numai atâta: să laudăm prevederea largă a acelora, cari au pus începuturile acestei școli, aici la granițele românismului, pentru câștigare de lumină românească, și să avizăm pe unii părinți de astăzi din aceste părți, că existența acestei școli le-a luat și singurul cuvânt de apărare, că nu ar avea la îndemână școală românească.

Cu acele desfășurate mai sus, așa credem, am servit cauzei noastre mari, căruia fiecare român îi datorește, după puterile sale, câteva clipe de îngrijorare sufletească și de contribuire prin condeiu.

Dorim, deci, din toată inima, să se aplece cine, înspre câștigul acestei cauze, să ne covârșască în stăruința bună cuprinsă în aceste rânduri.

— Nu v'ați culcat încă?
— Ba da... dar nu mi-i somn. M'am mai uitat la tablourile cele de pe păreți.
— Iacă acuși toacă de utrenie, zise călugărul.
— De mult ai tablourile cele, părințele?
— Le am dela părintele Ioachim.
— Ai și pe Napoleon. Mare împărat a fost...
— A fi fost, da.
— Dar sfinția ta, știi cu cine s'a bătut el?
— S'a fi bătut și el cu Hosman-Pașa.
— Dapoi bine, părinte, zise cu cindă Caranfil, nu știi peste ce țară a domnit Napoleon?
— Cum nu? Peste țara nemțască.
Caranfil îl lăsă în plata Domnului și plecă la Vasiliu.

Era o noapte dintre cele mai frumoase. De pe cărarea care duce spre deal în Vovidenie, se vedea o priveliște admirabilă, dar lui Caranfil de alte îi ardea acuma: „A comandat cu Blücher... Prin urmare, cine a comandat cu Blücher la Waterloo?... Toți oamenii sunt muritori... Duce de... este om...“

De prisos toate procedeele! Noroc că nu mai era mult până la Vasiliu.

Când a ajuns la Vovidenie era miezul nopții. O liniște mare stăpânea toate împrejurimile. Numai toaca mănăstirii se auzea lămurit, când mai încet, când mai tare, iar din fundul pădurilor, o altă toacă, dela un schit misterios, răspundea când mai tare, când mai încet...

Caranfil bătu în geamul prietenului său, strigându-l pe nume.

— Cine-i acolo? se auzi din lăuntru.

— Eu.

— Tu ești?

— Da. Dormeai?
— Adormisem, dar ce-i?
— Te rog, cum îi zice generalului englez care a învins pe Napoleon la Waterloo?... Comandantul luptei...
Urmă o mică pauză, după care Vasiliu întrebă:
— Ai înnebunit?
— Te rog lasă gluma la o parte spuse Caranfil, și răspunde-mi.

Vasiliu nu răspunse, dar se auzi un mic șgomot în casă și după puțină vreme, ușa sălii se deschise și o figură îmbrăcată în alb, cu un surtuc între umere, apăru în cerdac.

— Ce ai, bre?

— N'am nimic, răspunse Caranfil, am uitat numele învingătorului lui Napoleon, și mă chinuesc deaseară să aflu cum îi zice și nu pot.

— Pentru asta ai venit?

— Pentru asta.

— Nu cumva ai fost azi pe la Casa de nebuni? îl întrebă foarte serios Vasiliu...

— Nu vorbi prostii... te rog răspunde-mi.

Vasiliu se gândi un moment, apoi zise: „Nu-mi aduc aminte“.

Caranfil insistă: „Adu-ți aminte... te rog... e duce... duce de... adă-ți aminte... a fost comandantul suprem la Waterloo... A luptat întâiu în Portugalia. E duce...“

Vasiliu păru că se gândește adânc. Caranfil adăugă:

— El îi care a zis în focul luptei la Waterloo: „să murim pentru bătrâna Anglie“. Ți-aduci aminte?

— Să murim pentru bătrâna Anglie?

— Da, da, da! zise bucuros Caranfil.

Vasiliu se gândi în urma acestei lămuriri, pe când Caranfil își ținea răsuflarea.

— Nu-mi aduc aminte.

— Gândește-te... te rog, gândește-te... a fost ministru pe la 1828.

— La 1828?

— Da, în cabinetul lui Robert Peel.

— Metternich?... zise cu oarecare sfială Vasiliu.

Caranfil se infuria.

— Bine, măi, Metternich e Englez? Atâta istorie știi tu? Să-ți fie rușine să spui asemenea prostii, ce dracu?! — Și o mare descurajare cuprinse pe Caranfil.

Vasiliu îi răspunse liniștit:

— Ia ascultă, bre, ai venit să-mi faci scandal... în mijlocul nopții? Haide pleacă de-aici, căci mi-i și frig...

— Te rog, zise Caranfil, schimbând tonul. Nu te supăra... mai gândește-te o leacă... Nu-i Metternich...

Vasiliu se gândi, ce-i dreptul, dar răspunse:

— Nu... nu-mi aduc aminte.

— Nu-ți aduci aminte, sau nu știi?

— Nu-mi aduc aminte.

— Te rog adă-ți!

— Lasă-mă în pace, mi-ai stricat somnul... nu-mi aduc aminte. Ce dracu ești nebun, sau îți bați joc de mine? Și Vasiliu intră în lăuntru și încuie ușa.

Caranfil rămase un moment pe gânduri. El își duse mâna la frunte, după care operație urmă apoi o vorbă grozavă, plină de năduh, probabil la adresa ducelui de... căruia, desigur, nici un

Din România.

S. Regele a primit Merți la 4 d. a., pe il cazarmilor din Sinaia, defilarea trupelor au luat parte la manevrele de la Valea-... Au mai asistat la defilare Principele de Wied, dnii general Cica, Crăiniceanu, aghiotant Gratzovski, etc.

Suveranul s'a arătat mulțumit, a felicitat pe dnii coloneli Teodorescu și Petrescu, comandantii bat. 6 și 9 vânători, și a stat până la sfârșitul defilării pe platou, cu toate că în tot timpul a căzut o ploaie torențială.

»Vatra luminoasă«. Numărul total al orbilor cari și-au găsit adăpost între zidurile »Vetrei luminoase, Regina Elisabeta« se ridică la 71. După naționalitate, numărul orbilor se împarte în: 56 români; 4 unguri; 10 evrei și un german.

Din punctul de vedere al religiei, numărul orbilor se prezintă astfel: 56 ortodoxi, 10 mezaici, 3 catolici, 1 calvin și 1 evanghelic. După sex se împart în: 61 bărbați și 10 femei.

La 31 Iulie 1907 încheindu se primul an de funcționare al fundațiunii, bilanțul se încheie cu un excedent de 452.305 lei.

Cheltuielile primului an de funcționare s'au încifrat la suma de 58 mii 511 lei, astfel descompusă: ajutor la orbi 2.393 lei, cheltuieli de administrație 3.568 lei, chirie și întreținerea localului 20.886 lei, chiria pianului 260, cheltuieli mărunte 1.213 lei, salarii 16.376 lei, automobil 1.463 lei, încălzitul 1.734 lei, rufăria 732 lei, iluminatul 578 lei, hrana 5.272 lei, cheltuieli de administrație 4.031 lei.

Veniturile instituțiunii se ridică la 510.817 lei, proveniți: 497.821 lei, din subscrieri; 10.547 dobânzi, 110 lei atelier de împlinit scaune; 890 plumburi, 719 frângherii, 42 lei lucrări manuale, 143 pantofi, 107 coșuri, 400 perii și 34 lei cismărie.

Numărul total al personalelor cari au făcut »Vetrei luminoase« donațiuni în bani se ridică la 15.105 dintre cari 1.105 persoane donatoare cu un leu.

Delimitarea graniței Prutului. Protocolul comisiunii ruso-române pentru delimitarea Prutului a fost semnat.

Lucrările geodesice pentru această delimitare vor începe mâine sub direcția dlor locot.colonel Th. Ronevicanu și maiori Verbiceanu și Scărlătescu.

englez și nici vr'o altă nație nu i-o adresase vre-odată până atunci.

El porni încetșor la vale, tot cum venise.

Pe drum se oprea din când în când: „Nu se poate... nu se poate... ducele de... ducele de Mag... nu... ducele de Bag... nu... stăi...“ Și el deslănțul imediat un torent de vorbe grozave, cari învălură deopotrivă pe duce, mănăstirea, pe amicul Vasiliu, în special și toate trebile omenești în general. Apoi întocmai cum ar strigă la telefon: „Waterloo!... Ducele de...“

Caranfil ajunsese acasă, fără să poată stabili vr'o asociație psihologică, etimologică sau cronologică, între diferitele lucruri scoase de dânsul la lumină în acea noapte și numele ducelui victorios. Intrând, se asvârli desperat pe pat. El stătu un moment astfel, fără să se miște, apoi se sculă, deschise geamul, se plimbă prin casă, uitându-se cu o ură feroce la Napoleon. Împăratul sta rece și nepăsător!

În urmă, el se desbracă și se vârli în așternut, trăgându-și oghealul peste cap.

Dar de-odată sări din pat ca mușcat de șerpe și se asvârli asupra unei lăzi, care stătea în fundul odăii. „Dobitoc ce sunt!“ strigă tare Caran-

Deputatul dr. Vasile Lucaciu între alegători.

— Raport special. —

Beiuș, 11 August n.

Unul dintre cei mai valoroși dintre deputați dl Vasile Lucaciu alesul cercului electoral al Beiușului și-a început azi darea de samă despre activitatea sa parlamentară.

Dl Vasile Lucaciu a sosit la Beiuș Marți, cu trenul de dimineață, însoțit de inimosul român, dr. C. Popovici, adv. în Beiuș, care a mers înaintea deputatului, la Oradea-mare.

La gară, în Beiuș, lume multă, românească, țărani, măestrii, învățători, preoți, advocați, întreaga inteligență din oraș. Dl dr. Ciordaș, președintele partidului național din Beiuș în cuvinte călduroase salută pe deputat, care mulțumeste adânc emoționat și invită poporul adunat la adunarea, ce se va ține în piața cea mare. Plecăm un șir lung de trăsuri în oraș.

La orele 12 deputatul urcă tribuna, întovărășit de mai mulți fruntași ai cercului. Vine și protopretorele dr. Wertheimstein, talmaciul Zich.

Clopotele dela biserica rom. cath. sunau neîntrerupt. Murise episcopul de Oradea-mare Szmeceșanyi și se dase semn să se tragă cât mai mult, doar ne vom pierde răbdarea. Peste o jumătate de oră totuși se opresc și d-nul Ciordaș putu să deschiză adunarea. Amintește cu jale mângâietoare de frații din Macedonia, cari primiră libertate într'un stat neconstituțional, și de libertatea noastră năbușitoare, într'un stat constituțional.

După ce se alege notar al adunării, Petru E. Papp, dă citire următoarei adresă către M. Sa Împăratul, ce se cetește și în ungurește:

„Cabinetul M. Sale Împăratului“

în Ischl.

Din adunarea ținută azi în comuna Beiuș fi prezenți ai poporului român din Ungaria, prezintă la treptele gloriosului Tron expresiunea neclintitei credințe și a celui mai profund omaj“.

După cetirea acestei telegramme subliniată de aclamațiunile poporului de față, dl Ciordaș invită pe dl deputat să-și țină darea de seamă.

În linișmente generale, — ce s'au putut prinde în fuga condeiului — iată ce a zis domnul Lucaciu:

Am fost învinuți că formăm un partid anti-constituțional, partid de distrugere, tot-ași ne-a

fil dându-și o tiflă. Apoi, dela ladă alergă la masă, pe care o pipăi pe deasupra, gratificându-se într'una cu titlul de *dobitoc*, pe urmă dete fuga la geam, unde iar făcu niște mișcări ca și cum ar fi cântat pe un instrument cu clape, apoi își înșfăcă hainele și tremurând de nerăbdare el căută prin buzunare și negăsind chibriturile, se aruncă iar asupra lăzii începând să bojgăiască înlăuntru prin întuneric, găsi o carte mică și groasă și stăpănit de un singur gând se repezi afară, ca un turbat și o porni la fugă oprindu-se lângă un felinar, care era cam la vr'o două sute de metri dela casa lui. Acolo el deschise dicționarul și cetii la cuvântul *Napoleon*:

„Fu învins la Waterloo în ziua de 18 Iunie, de cătră armatele coalizate, sub comanda ducelui de Wellington și...“

A, ha! bun! strigă Caranfil ușurat. Ducele de Wellington“. Și voios, el repetă încă o vorbă românească, adresată exclusiv englezului, de astădată de satisfacție însă...

Și tremurând de frig, temându-se să nu-l vadă cineva desculț și în costumul acela, Caranfil fugi iute înapoi, se culcă liniștit și adormi îndată.

(„Viața Românească“).

succes după multe încercări, să arătăm legitimitatea noastră în dieta țării.

Partidul kossuth'ist n'a fost acuzat de un partid nepatriotic? N'a fost insultat? Iată însă că acel partid huidnit azi ajunge la putere.

Am fost des și continuu combătuți pentru atitudinea noastră. Dar putem zice cu dreptul sfint al firii, că ceice ne-au combătut, nu sunt fi buni ai țării. Ei au votat astfel de legi cari sunt contra intereselor statului și lupta noastră patriotică n'a fost luată în seamă de ei.

Vorbește pe larg apoi despre transacția vamală cu Austria. Și continuă:

Ce e de făcut? Să se dea popoarelor din Ungaria tot acele libertăți, ce le au cele din Austria, să piară șovinismul de rassă. Atunci se va arăta numai soarele dreptății.

În aceasta țară sunt multe rele, și e o datorință a noastră a tuturor să luptăm pentru delăturarea lor. Așa stăm și în cele culturale. Ministrul Apponyi a voit să facă politică culturală, prin legea sa școlară, dar în realitate a făcut reacționarism cultural. Fără de respectarea limbii materne nu se poate face cultură. Pe marmora de pe mormântul lui Comenius din Sárospatak sunt scrise cu litere de aur cuvintele: „Fiește care popor numai în limba sa se poate cultiva“. Dacă aceasta e drept în Sárospatak să nu fie drept în Beiuș!... (Aplause).

În programul nostru este scrisă și lupta contra urcării dărilor. Am luptat și până acum și am cerut că darea să fie împărțită cu dreptate. N'am fost ascultați! Ni-s'a promis însă că cuvântul nostru va trage în cumpănă. Cerem mereu ușurare față de popor, cerem, ca o legă mântuitoare să vină cu o oră mai îngrabă.

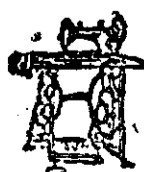
Guvernul se scuză, că este guvern de tranziție și nu are atâta timp să poată delătură toate relele. Dacă este așa, facă numai aceea lege și nu altele, care va trimite în dietă reprezentanții adevărați ai popoarelor, cari apoi vor și întocmi legi de ușurare.

Dar în loc de aceasta, creîndu-și ei însăși o situație foarte grea, scoate ziare românești, cu enorme cheltuieli în cari activitatea noastră e batjocorită, noi suntem tratați ca oameni ce nu ne știm face datoria și spun că prin ele se propagă pacea și bună înțelegerea. Dar noi ce voim? Cine este patriotul care să dorească mai ferbinte ca noi pacea și bună înțelegerea? Noi o vrem și pentru ea luptăm, dar când întindem mâna cu bărbăție, să fie strânsă cu bărbăție.

Cine ne împiedecă în realizarea acestei păci? Moderații noștri cari ne îngreunează înțelegerea cu guvernul pentru binele poporului.

Așteptăm însă o lege prin care să ne înlesnim înțelegerea. Este sufragiul universal. Până acum acest sufragiu universal ce garantează drepturi largi democratice, e numai o promisiune. Pe larg nu pot să mă pronunț asupra sufragiului universal, căci până acum nu se știe nimic pozitiv despre el, n'avem un plan hotărît, sau indicii din partea guvernului. Nici el nu știe cum are să fie. Una însă știu, știu cum ar trebui să fie, dar mi-e mare teama, că acel proiect de lege chiar ce ar fi bun pentru popor aceia nu cuprinde. Am văzut însă din declarațiile ministrului Andrássy, că el voințește un fel de rămășiță a feudalismului. Ne miră, că un ministru poate fără nici o rușine să stea în fața lumii cu declarații, că sufragiul universal nu poate fi spre mulțumirea noastră, ci trebuie să facă o lege nedreaptă, căci numai așa poate asigura supremația poporului maghiar. Dar în acest veac al luminii nu vom lăsa ca un om să facă cătușe înaintării popoarelor din țară, ci vom luptă până la cuțite contra lui, și ne vom alia cu oricare partid, ce va lucra pentru sufragiul universal.

Mulțumește apoi poporului pentru paciența cu care l-a ascultat. Darea de seamă a fost subliniată de frenetice aplauze, producând o mulțumire generală.

Mașini de cusut, biciclete, motoare, mașini de scris, mașini agricole și gramofone, la

FALK IMRE

se pot procura cu plătire în rate

►► Mare atelier mechanic de reparaturi. ◀◀

Montare de sonerii electrice și reparare. Atelier de reparat mașini de scris și decusut, biciclete și motoară.

Cu stimă: A n d r e i F a i k, K o l o z s v á r, și'n str. Deák Ferencz nr. 30.

Dr. G. Cosma citește apoi următoarea moțiune de încredere:

Poporul adunat atât în numele său cât și a celorlalți cetățeni se declară întru toate solidar cu deputatul cercului dl dr. V. Lucaciu precum și cu activitatea partidului naționalităților, căreia aparține și deputatul nostru.

Drept ce când îl asigura și pentru mai departe despre alipirea neclintită față de el, îl roagă ca dimpreună cu ceilalți deputați ai partidului naționalităților să continue lupta începută și purtată cu resignațiune și bărbăție neînfrântă, în interesul bine priceput al scumpei noastre patrii comune și a neamului românesc.

»Poporul prezent în adunarea publică ținută în Beiuș la 11 August 1908 dă din nou expresie dorinței și așteptării sale, ca votul universal să fie cât mai urgent înartulat în lege și ca aceea lege să asigure tuturor cetățenilor drept de vot egal, secret fără restrângeri. Introducerea votului universal în forma nefalsificată și arondarea justă și proporțională a cercurilor electorale, le pretinde principiul egalității cetățenilor care de va fi știrbit, temelia statului întreg va fi slăbită.

Adunarea decide înaintarea unei adrese în acest sens către casa deputaților. Cu compunerea acelei adrese încredințează biroul iar cu prezentarea ei pe deputatul cercului.

D Ciordaș încheie apoi adunarea și poporul se departă liniștit și mulțumit.

Deputatul e oaspele dlui Ciordaș, unde în această zi au fost invitați la masă și alți frunțași din Beiuș. Deputatul petrece în mijlocul nostru mai multe zile. Primește plângeri de ale poporului și orice petiție, prin care crede că se poate face vre-o ușurare poporului.

Lupta începută însuflețește mult și întărește în noi nădejdea viitorului mângâietor.

Întâlnirea dela Ischl.

Presă europeană ocupându-se de întâlnirea dela Ischl, e de acord, că ea a fost de mare însemnătate pentru politica din Balcani. Guvernul german accentuează într-un comunicat semi-oficios, că Germania observă o atitudine armonică cu părerile Austro-Ungariei și Angliei în această chestiune. Puterile trebuie să-și păstreze și pe mai departe ținuta neutrală, expectativă, față de evenimentele din Turcia și să urmărească cu simpatie năsuința turcilor de-ași aranja referințele interne potrivit necesităților lor proprii.

Despre plecarea regelui Eduard și despre părerile pressei din străinătate dăm următoarele telegrame:

Ischl, 13 August n. Cu rezultatele întrevederii dela Ischl cercurile competente sunt satisfăcute. Atât întâlnirea dela Ischl, cât și cele ce vor urma în viitor, pregătesc marea operațiune politică, menită să asigure armonia concertului european față de toate eventualitățile din orient.

Londra, 13 August. Referitor la consfătuirile, dintre baronul de Aehrenthal și secretarul de stat englez, Sir Charles Hardinge, ziarul *Times* scrie: E binevenită asigurarea, că guvernul austro-ungar consimte cu dorințele reformatorilor turci. Nu ne-am îndoit nici odată că la Viena privesc cu simpatie reformele mari, salutare, ce se efectuează în Turcia. Sub durată reorganizării multe planuri rămân neîndeplinite și poate aceasta e cauza, că în vremea din urmă au anzit vorbindu-se atât de puțin despre planurile cailor ferate, până când înainte acelea provocau nedumeriri. Schimbul de idei ce a avut loc ieri între ministrii, precum și întrevederea efectuoasă dintre cei doi domnitori, contribuie la înțelegerea im-

prumutată în situația delictă de azi și la întărirea năsuințelor statelor de-a menține pacea.

Ischl, 13 August. Ieri pe la miezul nopții muzica din Ischl voia să dea o serenadă regelui Eduard la otelul *Elisaveta*. Regele *Eduard* după festivalul din grădină organizat aseară, s'a retras în apartamentul său dela otel, când de-odată răsună din stradă puternic sunetele imnului englez. Atunci apără la fereastră un domn, care a rugat muzica să lase pe altădată manifestarea sentimentelor loiale, deoarece regele acum doarme și muzica îi tulbură somnul. Muzicanții s'au depărtat în tăcere.

Ischl, 13 August n. — Regele Eduard a plecat azi dimineață la orele 10 și 20 minute cu trenul spre Marienbad. La plecare erau de față și membrii familiei regale. Domnitorii s'au despărțit foarte călduros, între uralele însuflețite ale mulțimei.

Regele Eduard a sosit aseară la orele 6 la Marienbad.

Berlin, 13 August. Ziarul *»Nordd. Allg. Zeitung«* scrie: Toastele rostite la Ischl a stârnit ecou de simpatie în inimile tuturor cari doresc dezvoltarea pașnică Germania e satisfăcută de cele întâmplate la Ischl. Atât în decursul în trevederii regelui Eduard cu împăratul Wilhelm cât și în tot decursul întrevederii dela Ischl s'a remarcat că relațiile amicale nu sunt deteriorate de controversii politice și că în ce privește evenimentele din Turcia atitudinea e întru toate armonică, în vârtutea căreia mai corect e, ca față de noua situație, să se urmeze o politică neutrală, urmărindu-se cu simpatie năsuințele reformatoare ale turcilor.

Tot atât de favorabile sunt și părerile ziarelor franceze. Întrevederea dela Ischl a făcut adâncă impresie și se presupune, că turcii tineri nu vor inaugura o politică șovinistă.

Convocare.

În conformitate cu §-ul 12 din statute convocăm prin aceasta **adunarea generală ordinară** din acest an a reuniunii învățătorilor dela școlile populare confesionale gr.-or. române din protopopiatele Timișoara, Belinț, Comloșul mare și Lipova pe **Duminecă în 17/30 și Luni în 18/31 August a. c.**, în biserica ortodoxă română din Fabricul Timișorii la 8 ore a. m., la care se invită toți membrii ordinari și fondatori, precum și toți binevoitorii culturii.

PROGRAM:

Ședința I înainte de amiază.

Ședinței îi premerge serviciul divin și invocarea Duhului sfânt.

1. Deschiderea adunării și salutarea oaspeților.
2. Alegerea notarului, a unui al 2-lea vice-președinte și a doi bărbați de încredere.
3. Constatarea membrilor ordinari prezenți ceese se va face la începutul și sfârșitul adunării. Absențiile se pot scuza numai pe baza atestatului medical.
4. Raportul despre activitatea biroului, a comitetului și a despărțămintelor.
5. Raportul exactorului P. Baran.
6. Socotelile cassarilor de pe anii 1906, 1907 și 1908, precum și încassarea taxelor restante prin cassarii despărțămintelor.
7. Alegerea unei comisii de 3 pentru cenzurarea rapoartelor și a socotelilor.
8. Alegerea unei comisii de 3 pentru înscrierea membrilor.
9. »Școala și caracterul ei«. Disertațiune de I. Furdean învățător în Leucușești.
10. »Reflexiuni asupra planului de învățământ«. Studiu didactic de Iuliu Vuia învățător în B. Comloș. Discursiunea asupra acestui tratat e obligatorie pentru fiecare membru.

Ședința II după amiază.

11. »Învățătorul în școală și societate«. Tractat de Aurel Badescu inv. în Bazos.
12. »S'avem foaia noastră«. Tractat de George Tomi inv. în Cuveșdia.
13. »Epistola«, prelegere practică de Adrian Țapoș inv. în Toracul-mic.
14. »Rolul femeii în educațiune«. Disertațiune de Petru Ciucur inv. în Secusigiu.

15. »Importanța educației fizice în raport cu educația etică și morală«. Disertație de Traian Tolescu inv. în Giroc.

16. Votarea definitivă a Regulamentului afacerilor interne și al convictului.

Ședința III Luni înainte de amiază.

17. Rapoartele cassarilor din despărțăminte despre încassarea taxelor.

18. Raportul comisiei cenzurătoare.

19. Raportul comisiei pentru înscrierea membrilor noi.

20. Restaurarea biroului și a comitetului pe nou perid și alegerea comisiei literare de 5.

21. Eventuale propuneri.

22. Defigerea locului și timpul roximei adunări.

Timișoara din ședința comitetului ținută la 4/17 Iulie 1908. *Iuliu Vuia*, v.-prezide; *Cornel Popoviciu*, notar.

N.B. Duminecă la ora 1 p. m. prânz comun cu 2 cor. coverta, iar seara concert aranjat de corul dlui A. Lipovan în beneficiul f. ndului pentru convict.

Marea campanie pentru votul universal.

Iată programul marilor adunări de popor ce se vor ținea în 16 și 19 August și în cari deputații noștri vor rosti dările lor de seamă și să vor vota moțiuni pentru votul universal.

In 16 August

mare adunare de popor.

In cercul Ighialui.

Darea de seamă a deputatului cercului *Alexandru Vaida-Voevod*, cu participarea deputatului *Iuliu Maniu*.

In Boroșineu.

Darea de seamă a deputatului *Ioan Suci*, cu participarea deputatului *Vasile Damian*.

In Lugoj.

Darea de seamă a deputatului *Gheorghe Popovici* cu participarea deputatului *Coriolan Brediceanu*.

In Vașcău.

Darea de seamă a deputatului *Vasile Lucaciu*, cu participarea deputatului *Stefan Petrovici*.

In 19 August

(Sărbătoarea Schimbării la față).

In Cuvin.

Darea de seamă a deputatului *Vasile Goldiș*, cu participarea deputatului *Stefan C. Pop*.

In Beiuș.

Darea de seamă a deputatului *Vasile Lucaciu*, cu participarea deputatului *Teodor Mihali*.

In Brad.

Darea de seamă a deputatului *Vasile Damian*, cu participarea deputatului *Ioan Suci*.

In cercul Zorlențul mare.

Darea de seamă a deputatului *Stefan Petrovici*, cu participarea deputatului *Gheorghe Popovici*.

In Vinț.

Darea de seamă a deputatului *Iuliu Maniu*, cu participarea deputatului *Alex. Vaida*.

In cercul Orăștiei.

Darea de seamă a deputatului *Aurel Vlad*, cu participarea deputatului *Alexandru Valda*.

O schimbare.

In Siria.

Fiind în ziua de 3/16 August târg de țeară în Siria, adunarea în care deputatul Ștefan C. Pop va rosti darea sa de seamă a fost amânată cu o săptămână și se va ține a în ziua de Duminecă 10/23 August. Dsa va fi însoțit de dl deputat Vasile Goldiș.

Evenimentele din Turcia.

Nouă lege electorală.

Constantinopol. Noua lege electorală a fost distribuită autorităților administrative.

Alegerile sunt indirecte, 500 sau minimum 250 alegători primari aleg un alegător secundar.

Circumscripțiunile electorale coincid cu sandjaciurile. 50.000 locuitori masculini aleg un deputat.

Sandjaciurile cu mai puțin de 50.000 locuitori, până la minimum 25.000 locuitori aleg iarăși un deputat. Sandjaciurile având dela 50.000 până la 75.000 locuitori aleg un deputat, sandjaciurile cu o populațiune până la 125.000 locuitori aleg doi deputați până la 175.000 locuitori trei, până la 220.000 patru deputați.

Alegător este veri-ce otoman independent, bucurându-se de drepturile civile, care are 25 ani și plătește o dare oare-care. Și militarii pot fi alegători. Pentru a fi ales deputat trebuie să ai 30 ani. Funcțiunile publice și funcțiunea de ministru este incompatibilă cu mandatul de deputat.

Alegerile sunt conduse de comisiuni electorale. Autoritățile nu vor putea face îngrințe în alegeri.

O declarație a Sultanului.

Ziarul »Ikdan« comunică următoarele declarațiuni ale Sultanului:

»Intreaga națiune face parte din comitetul de unire și progres, dar eu sunt președintele acestui comitet și vom lucra împreună pe viitor pentru regenerarea patriei«

NOUȚĂȚI

ARAD, 14 August n. 1908.

— **Știri personale.** Dl V. G. Morțun ministrul lucrărilor publice în România s'a reintors din Reichenhall la București.

— **Amnistia dela jubileul împărătesc.** Se telefonează din Viena, că amnistia pentru osândiții de crime ordinare se va publica la 17 I. c. în preșeara aniversării nașterii Majestății Sale.

— **Epilogul alegerii dela Ugra.** În anul 1906 alegerea din cercul Ugrei a fost una din luptele electorale cele mai înverșunate în re români și unguri. Alegătorii candidatului român dr. Dumitru Lascu au fost învinși de majoritate ungurească ajutată de o mică ceată de trădători români, cari au votat pentru jidănașul Halász Lajos. Nu a fost nici atât de ajuns, căci tribunalul de Oradea-mare a chemat pe patruzeci și doi de alegători români în judecată pe motiv că ar fi »așiftat« și »terorizat« pe alegătorii potrinvinci. Pentru aceasta a fost osândiți de tribunal: Gheorghe Botoș, la un an temniță, I an Naghi și Toader Negru la câte 9 luni, iar Toader Neghi la șese luni. Curtea de apel din Oradea-mare a redus pedeapsa în chipul următor: *Gheorghe Botoș, la nouă luni; Neghi, la trei luni; Negru două luni și Toader Neghi o lună.*

— **O ovațiune nepotrivită.** Bunii cetățeni din Ischl sunt recunoscători marilor vizitatori ai băilor cari lasă sume enorme în localitate. Pen-

tru a-și arăta recunoștința către regele Angliei, ei au socotit să-i facă o serenadă. Eră noaptea la orele 12. De-odată în fața otelului »Elisabeth« se produse o mișcare. »Tiptil-tiptil« orchestra civilă din Ischl se apropie de palat, o baghetă dădu semnalul și muzica începu să cânte în tăcerea nopții imnul englez. La etajul întâi un geam se deschise de-odată și un funcționar de curte englez strigă indignat »Ce-i asta?« Intendentul Prileszky coborise în acest restimp scara și puse un capăt ovațiunilor nocturne rugând pe muzicanți să meargă să se culce.

— **Un cadou lui Zeppelin.** Orașul Ulm, Bavaria locul natal al contelui Zeppelin proiectează să cumpere o vilă care acum vre-o trei-zeci de ani formase proprietatea contelui Zeppelin și pe care o vânduse. Orașul va face contelui un cadou redându-i vila care a rămas în vechea construcție.

— **Moartea unei tragediane.** Se anunță din Belgrad. — Sofia Georgevici, renumita tragediană sârbă, a murit astăzi. Ea era în vârstă de 28 ani.

— **Titlul academic al unui fiu de împărat.** Ziarele au anunțat, acum câteva zile că profesorii facultății de științe sociale din Strassburg au acordat prințului August Wilhelm de Prusia titlul de »doctor în științe politice și sociale«. Noul doctor este al patrulea fiu al împăratului Wilhelm. — Câteva zile după ce au acordat prințului August Wilhelm titlul de doctor, cei mai mulți dintre profesorii în chestiune au primit decorațiuni foarte însemnate din partea împăratului. Unele ziare au relevat apoi această curioasă... coincidență, afirmă că profesorii au fost decorați pentru că... fiu împăratului nu știe nimic și ei îi dăduseră titlul numai pentru că eră fiul împăratului. — Ziarele au fost date în judecată și unul din aceste ziare, »Strassburger Bürgerzeitung« declară că a proces, va prezintă dovezile temeiniciei afirmațiunilor făcute. Se așteptăm deci pertractarea acestui interesant proces.

— **Orașul Montclair** din Statul american Newjersey pare a deveni o localitate ideală pentru multă lume. Administrația orașului a început o luptă în toată regula în potruva ori cărnii șgomot nefolositor. Dacă în intervalul dela 9 seara până la 6 dim. laură vre-un câine, proprietarul lui e pedepsit cu »cinci dolari de lătrătură«; aceeași amendă o plătește și conductorul unui automobil când flueră prea mult, fără să fie nevoie. Ziarul german care publică cele de mai sus, adaugă în zefiamea că acum consiliu aceluiaș oraș chibzuește o ordonanță prin care li-se interzice cocoșilor de-a cânta »cucurigu« înainte de ora 6 dimineața.

— **Intrecerea pe ocean,** dela New York la Plymouth, între trei vapoare de călători: »Prinz Friedrich Wilhelm« (german), »The Celtic« (englez), și vaporul francez »La Fourraïne« al companiei transatlantice s'a terminat cu biruința vaporului german. Aceste trei vapoare au plecat Joi a fost săptămâna, la orele 10 dimineața din New-York. Vaporul englez a rămas îndată în urmă.

În primele două zile, vaporul german a străbătut 840 de mile. Când a ajuns la insulele Scylly străbătuse aproape 3000 de mile marine și, cu ajutorul telegrafiei fără fir, s'a stabilit că »Prinz Friedrich Wilhelm« întrecuse pe »Fourraïne«.

— **Divina comedie în turcește.** Fostul mare vizir Said pașa e un savant. A fost de mai multe ori în Italia spre a face studii în arhivele din Florența, Ravenna și Roma. Marele vizir vorbește perfect italienește și acum câți-va ani a tradus în turcește »Divina Comedie«. Exemplarul destinat regelui l-a prezentat acestuia ambasadorului Turciei la Roma. Regele a scris atunci lui Said-pașa o scrisoare, al cărei cuprins poate fi considerat azi ca o prorocie, de oarece în aceea scrisoare regele părea a prevedea evenimentele petrecute zilele acestea în Turcia, căci felicită în cuvinte foarte călduroase pe Said, dorindu-i izbândă în »misiunea lui civilizatoare«.

— **Antropologul austriac dr. Pach,** care a petrecut multă vreme în Guineea Nouă, scrie despre un soi curios de plantă care duce o luptă înverșunată împotriva celorlalte astfel că în locul unde se încuibază ea numai crește nimic Indigenii o numesc »alang«. Planta are color lung, gros și vânjos. Rădăcinile ei se întind

în toate părțile în pământ, ne mai lăsând localtor plante. Ea nu crește în păduri, fiindcă nu-i priește umbra; dar nici în mijlocul unui teren cu astfel de plante nu pot crește copaci. Într-un loc unde crește planta aceasta și o pădure se află totdeauna un fel de zonă neutră.

— **Violența unui avocat.** Un farmer venind la Cleveland O. (America) s'a dus la un salon, unde a cerut popas pentru noapte. — Având la el 100 de dolari, ca să nu-i fure cineva l-a dat salonerului să-i păstreze. Dimineața când l-a cerut însă banii, salonerul s'a făcut niznai. — Zicea că nu i-a dat banii. Ce să facă bietul? S'a dus la un avocat și i-a povestit afacerea.

Nu-i nimic! — i-a zis avocatul. Du-te cu un martor la el și cere iertare. Spune că ai greșit, că poate ai dat altuia banii. Apoi mai dă-i 100 de dolari și roagă-l să i păstreze. Pe urmă vină la mine!

Se miră omul, ce poate fi asta, dar a făcut cum l-a învățat. Intorcându-se i a zis avocatul:

— Acum du-te la el și când nu va fi nimeni de față, cere să-ți dea suta de dolari!

Așa a făcut omul a pândit când eră salonerul singur și i-a cerut banii. Acesta i-a dat la moment, fiindcă farmerul avuse martor, când l-a dat. Mergând la avocat, acesta i-a spus:

Acum du-te cu martorul d-tale și cere suta care i-ai dat-o cu martor!

S'a dus omul cu martor cu tot și salonerul, văzând că s'a păcălit i-a plătit suma de dolari fără nici o vorbă.

— **Numărul 13 pe cer.** Locuitorii din Bucyrus O. (America) sunt cuprinși de mare spaimă, deoarece într-o seară niște nori pe cer, arătau cu forma lor, curat numărul 13 ceea ce e număr nenorocos. Babele spun că se va pustii orașul.

— **D-Sale Diul Vranici și Tausch Neoplanta.** Am primit chivotul trimis și sunt pe deplin mulțumit și vă asigur, că și pe viitor voi face — la trebuință — comandă numai la dumneavoastră în speanță că voi fi tot așa de bine servit. Vlădeni. *Jacob Zorca, paroh.*

— **AVIZ!** După ce în urma perderilor considerabile și a mai multor calamități am fost silit să sistez apariția »Familiei Române« pe câteva săptămâni, revista apare acum din nou.

Sprijinită de un considerabil număr de scriitori dintre cei mai buni, această revistă va urma și în viitor să dea o lectură și o distracție potrivită trebuințelor culturale ale familiilor noastre.

*Lucian Bolcaș.***Economie.**

Budapesta, 14 August 1908.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Grâu pe Oct. 1908 (100 klg.)	22'34—22'36
Săcară pe Oct.	18'52—18'54
Ovăș pe Oct.	16'36—16'38
Cucuruz pe Maiu	14'34—14'36

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:
Grâu nou

De Tisa — — — —	22 K.	35—23 K.	25 fl.	
Din comitatul Albei — — — —	22 >	15—23 >	05 >	
De Pesta — — — —	22 >	15—23 >	05 >	
Bănățenesc — — — —	22 >	35—23 >	25 >	
De Bacica — — — —	22 >	25—23 >	15 >	
Săcară — — — —	18 >	70—18 >	80 >	
Orzul de nutreț, cvălit. I.	15 >	40—15 >	70 >	
> de cvălitătea II.	15 >	—15 >	40 >	
Ovăș de >	I.	16 >	60—16 >	80 >
> >	II.	16 >	20—16 >	50 >

Poșta Redacției.

A. Popescu. Dări de seamă și socoteli, precum ați putut vedea și am și spus d'atâtea ori — nu publicăm.

Poșta Administrației.

Pavel Ioan, Vârșeț. Am primit 6 cor., ca abonament pe Oct III 1908.

Nicolau Vlad, preot. Szellembek. Am primit 10 cor., ca abonament până în 30 Octombrie 1908.

Redactor responsabil provizor Sever Bocu.
Editor proprietar George Nichin.

Se caută

Un candidat de avocat

cu praxă bună

sau un scriitor pricepător la cartea fun-
duară cu condiții favorabile în cancelaria dlui
avocat

Dr. AUREL NYILVAN.
Sein, (Szinérváralja).

Vind 120 bucăți de puști eftine, carabine

sistem WERNDL cu încărcarea în partea poste-
rioră. — Sunt foarte potrivite pentru pândari,
pădurari și jitari și le vind cu prețuri foarte
avantajoase. Cu stimă:

Müller Ferencz, puskamüves
ARAD, Boczkó utca numărul 10.

Un învățător

caută o econoamă

de 35—40 de ani, cu purtare morală și nepre-
tenzivă, care să conducă economia casnică pentru
o persoană. Ofertele cu condițiile precum și
poziția socială de până acum și referințele fa-
miliare — căsătoria nu e eschisă — să se trimi-
tă — pe lângă discreție reciprocă — până la
25 August la adresa:

Administrația „Tribuna“, Arad, pentru

«VIATA DELA SATE»

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARA

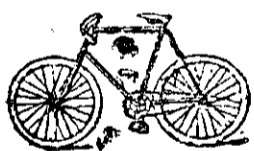
1907.		1908.	
28 Iulie.		19 Iulie.	26 Iulie.
ACTIV			
111349236	78371736	125342171	125205009
1283377	32977500	898778	861968
77380372	Argint și diverse monete	47714989	54945584
10243750	Portofoliu Român și Străin	25548437	25973798
23130144	*) Impr. contra ef. publice	11999924	11999924
11999924	" " " " în cont curent 17980398	15480553	15480553
15806084	Fonduri publice	3216621	3216621
3253121	Efectele fondului de rezervă	5953455	5953521
5893152	" " " " amortisarea imob. și material	699307	700008
638002	Imobili	115491	199209
190231	Mobilier și Mașini de Imprimerie	10923509	110085509
109688374	Cheltuieli de Administrație	—	—
—	Depozite libere	30380288	23822147
18474022	" " & provizoria	25849531	26492694
26022477	Compturi curinți	402434604	404936545
415352266	Copmturi de valori	—	—
120000000	PASIV		120000000
23051453	Capital	24928807	24928807
3473646	Fond de rezervă	3734034	3734034
264772460	Fondul amortisării imobilelor și material	250164730	251746930
2077070	Bilete de Bancă în circulație	2190642	2190642
289263	Bilete de Bancă în circulație	181332	250623
—	Profituri și pierderi	—	—
—	Dobânzi și beneficii diverse	—	—
109688374	Compturi curinți	10923509	110085509
415352266	" " " " & provizoria	402434604	404936545
	Depozite de retras		

Seomptul 5% . *) Dobânda 5 1/2%

SCHMEREK & SCHNEIDER

fabrică de motoare, mașini, de instalații
:: :: electrice și electrotehnice. :: ::

TIMIȘOARA-IOZEFIN, strada Bonnaz nrul 14.

Mare depozit de mașini de cu-
sut, biciclete și gramofone
provenind din cele dintii fabrici.
Deasemenea avem totfelul de

părți constitutive

de mașini, cu prețurile cele mai reduse și garanți

Primim reparații de orice fel la ma-
șini de cusut, de biciclete și de gra-
mofone precum și instalații de lu-
mină electrică, de sonerii elec-
trice, de telefoane și parafulgere

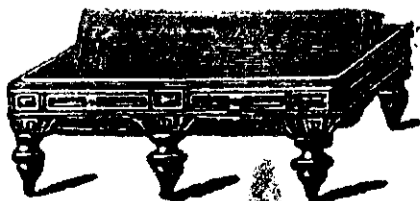

Joan P. Popidan,

măsar de edificii, mobile și billiarde în Sibiu.

Se recomandă în atențiunea onor. public din loc și
din provincie. Face tot felul de edificii și mobile de școlă,
prăvăli și biurouri, montează cafenele și restaurante.

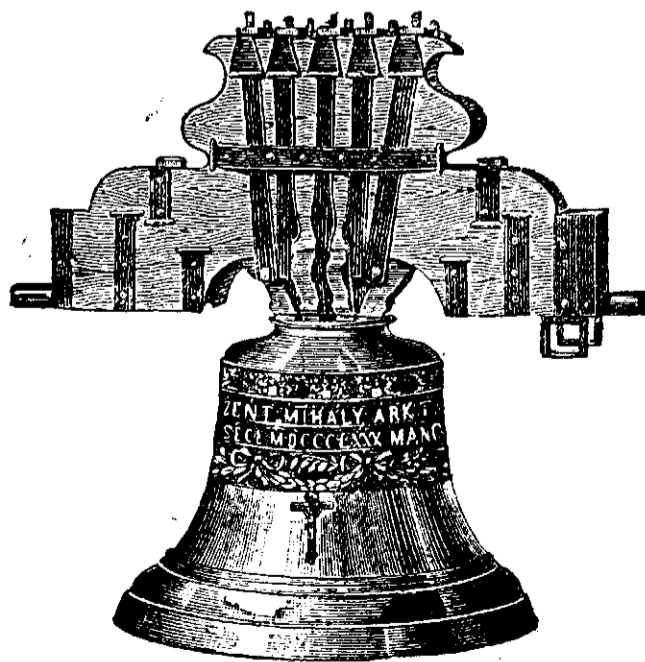
Mai ales atrag atenția on. proprietari de cafenele și
și restaurante asupra ate-
lierului meu de biliarde,
unde le săvârșesc pe
lângă prețurile cele mai
moderate și garanție.

MICHAIL MANCHEN

vărsătoriu de campane (clopote)
de construcția cea mai nouă cu sul sucitor
în Sighișoara (Schässburg-Segesvár)

:: :: PIATA DE SUS NR. 168. :: ::

Firma aceasta e există de la anul 1822 și să bucoră de un renume bun; să
recomandă deci tuturor comunelor bisericesti pentru

a lifiera și repara clopote

de toată mărimea cu coroane de stejar ori fer legat; face și acune de
clopote din fer bătut pentru unul sau mai multe clopote cu prețurile cele
mai con venabile. Comandele să efectueze și în depărtare. Clopote mai mici
sunt tot deasuna gata. — — — Solvirea prețului să primește și în rate.

Cea mai bună fabricație și cel mai ieftin izvor
de a-și procura cineva instrumente mu-
zicale de tambură

Andrija Car

Ruzicna ul 1. **ZAGREB** Vlaska ul 22.

Iși recomandă tamburele fabricație excelentă dela cele
mai simple până la cele mai complicate cu preț moderat.
Preț curent trimite gratuit și porto franco.

Dubiniewicz Oszkár

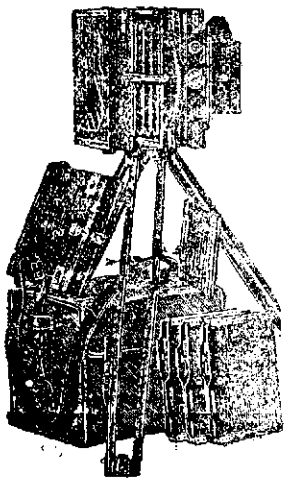
comerciant de articole medi-
cale, chemice și parfumuri.

Cluj, (Kolozsvár) Deák-Ferenc u. 8.

Mare magazin de
mașini de fotografiat
și tot ce se ține de ele.

Obiecte de lemn pentru piro-
gravură și kerbschnitt.

Aparat de pirogravat
și tot ce se ține de el.

Grosz Nagy Ferencz,

farma-
cist :: **Debreczen** :: farmacia ::
Arany egyszaru

Hajdusági
Bajuszpedrő.

Védjegy.

MUSTAȚA E FRUMOASĂ
dacă întrebuințezi

POMADA HAJDUSAG

cea mai bună pentru creșterea și
potrivirea mustețelor, pregătită
din materie neunsuroasă. Efec-
tul se vede foarte iute și
cu siguranță. Scutit prin lege.
Un borcan 50 fil. Prin poștă
se trimite numai 3 borcane cu
2-15 Cor. Cu rambursă gratuit.

MEDICAMENT PENTRU VOPSIREA PĂRULUI

în culori blond, brunet sau negru. Efect la moment.
O singură vopsire e de ajuns, ca părul sau musta-
ța o lună să aibă culoarea ce o dorește. Nu înă-
sprește părul. O sticlă cu medicament pentru ori
și ce culoare 4 cor.

VRANITS & TAUSCH

„La crucea de aur“

în NEOPLANTA (Neusatz),
strada Dunării (Donau-
Gasse).

Recomandă în binevoitoare aten-
țiune a prea onoraților Domni
preoți și comune bisericești ma-
gazinul său bogat de recvizite
bisericești, ca

feloane, steaguri, cruci, ripide,
candele, cadelnițe, baldahine și
icoane sante.

Posedăm cel mai mare deposit în obiecte bisericești,
și cu prețurile cele mai ieftine

Mare atelier pentru pre-
gătirea de iconostase,
tronuri, străni, am-
voane, sfesnice dela
simple până la cele mai
scumpe.

Institut de auritură
artistică pentru auritura
de iconostase, tronuri,
cadre și tot felul de or-
namentică bisericească,
cu prețurile cele mai
avantagioase.

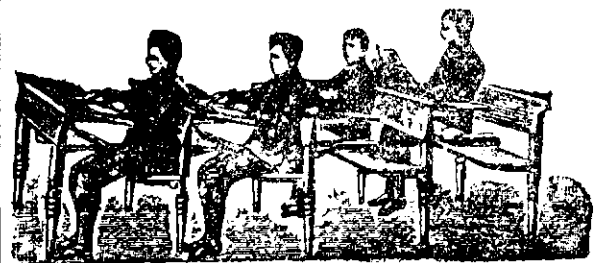
La cerere catalog de prețuri
românesc se trimite gratuit.

Bănci

de școală

de diferite sisteme,
mai ales se reco-
mandă cele solide
și ieftine, bănci de
școală cu două lo-
curi de șezut

Patent Pfarer I. Konnerth acestea au un pult tare, distanță mini-
mală, călimar de cerneală portativ, și un sistem simplu de întors banca,
prin ce e ușor de a se curăți școala și se pot comanda în șapte mă-
rimi. Modele se trimite la dorință. Bănci de probă sunt în atelierul
de măsur al lui

Nagyszeben, Elisabethgasse 53.

Wilhelm Connerth.

Primul atelier de aurituri de biserică și pictură de icoane bisericești din Ardeal

Se recomandă în atențiunea
parohiilor, primește tot felul de
aurituri bisericești, cu aur veri-
tabil și picturi de icoane sfinte
cu prețuri favorabile și garanție.

Primește tot felul de reparaturi,
aurituri noi și improspătarea
picturilor, lucru exact și repede.

Solicitând încrederea on. pu-
blic rămân cu stimă:

Sipos Ödön

auritor de biserică și pictor de icoane sf.

Brassó

Hosszu utca 39 sz.